

РЕЦЕНЗИЯ

ПРЕДСТАВЕНА от проф. Евгени Пенев Кирацов, доктор, от Института по експериментална морфология, патология и антропология с музей (ИЕМПАМ) при Българската академия на науките, избран за член на Научно жури и рецензент на основание на заповед № РД-09-101 от 20.12.2018 г. на Директора на ИЕМПАМ-БАН и решение на НС на ИЕМПАМ от 12.12.2018 г.

ОТНОСНО конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” по научната специалност “Морфология” с шифър 01.06.26, за нуждите на секция „Експериментална морфология“ на ИЕМПАМ-БАН, с единствен кандидат главен асистент Вера Иванова Кольовска, доктор, от ИЕМПАМ-БАН.

Анализ на кариерния профил на главен асистент Вера Иванова Кольовска

Гл. асистент Вера Кольовска, доктор, се дипломира във Виспия химикотехнологически институт (ВХТИ) в гр. София като инженер-химик по специалността „Технология на силикатите“ (Диплома за Висше образование № 007745, издадена ВХТИ-София) и призната на Държавния изпит квалификация „Инженер“.

През м. юли 1992 г. Вера Кольовска постъпва на работа в Института по клетъчна биология и морфология – БАН (настоящ ИЕМПАМ-БАН) като специалист–химик и е включена в състава на екипи извършващи фундаментални и експериментални изследвания в областта на невроморфологията. Участва в редица научни форуми.

През 2005 година В. Кольовска е зачислена като докторант на свободна подготовка в секция „Невроморфология“. Дисертационният труд на В. Кольовска е на тема „Промени на мозъчните и серумните ГТб ганглиозиди при формиране на аксо-олигодендрцитните взаимодействия в централната нервна система“. След успешна защита на дисертационния труд В. Кольовска получава образователната и научна степен „доктор“ по специалността „Морфология“ с шифър 21.06.26 (диплом на ВАК № 31283 от 02.04.2007 г.), което е естествен резултат от интензивната научноизследователска дейност на кандидата.

Представени материали по конкурса

Единствен кандидат в конкурса е гл. асистент Вера Кольовска, доктор.

Кандидатът е представил комплект от документи на хартиен и електронен носител, съдържащи изискуемите: заявление за участие в конкурса, копие от обявата в ДВ, копия от дипломите за магистър и доктор, копия на удостоверенията за главен асистент и стаж по специалността, списъци на научните публикации, на цитиранията и на участията в конгреси, конференции и симпозиуми, както и справки за научните приноси, за участията в научни проекти, за импакт фактор и преподавателска дейност по проекти. Представена е и справка за изпълнение на Минималните изисквания (МНИ) за заемане на академични длъжности.

От представените документи става ясно, че процедурата по разкриване и обявяване на конкурса е спазена. Материалите по конкурса са подготвени и представени съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и академични длъжности в ИЕМПАМ и показват, че кандидатът Кольовска отговаря на тези изисквания.

За участие в настоящия конкурс Вера Кольовска представя 59 публикации, 14 от които в списания с импакт фактор, както и две резюмета, публикувани в издания с импакт фактор. Всички те са по темата на конкурса. Публикациите на Кольовска са цитирани в 30 научни статии.

Кандидатът е участвал в 56 научни форума у нас и в чужбина.

Общият импакт фактор на Вера Кольовска е 10.168, а индивидуалният – 2.184.

Изпълнение на МНИ за заемане на академична длъжност

А) Показател 1 – 50 т.

В) Показател 4 – 186.59 т.

Г) Показател 7 - 357.62 т.

Д) Показател 11 - Цитирания – 114 т.

Критериите по всички показатели са изпълнени, като общия брой точки (708.21) надвишава почти два пъти изискуемите за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Оценка на научната дейност на кандидата

Главен асистент Кольовска има значими научно-приложни и фундаментални приноси в областта на невроморфологията. Те са резултат от задълбочени изследвания на процесите на миелинизация, аксоно-олигодендрцитните взаимодействия в процеса на миелинообразуването по време на хистогенезата на нервната тъкан,

демиелинизация, множествена склероза, установяване на серумни биомаркери за процеса на миелинизация, демиелинизация и невронална деструкция в продължение на петнадест години.

При разработване на дисертационния си труд Вера Кольовска се концентрира върху проследяване на GT1b, GM1, GD1a и GM3 ганглиозиди и титъра на серумните IgG и IgM анти-GM1, анти-GD1a антиганглиозидни антитела при плъхове Lewis с предизвикан хроничен ремитентен експериментален алергичен енцефаломиелит (ХРЕАЕ), който е животински модел на заболяването на централната нервна система (ЦНС) множествена склероза (МС) при хората.

Приносителите, свързани с настоящия конкурс, са фокусирани върху изследвания на пациенти в различни фази и форми на МС, както и на възрастни и много възрастни хора. Те могат да се конкретизират, както следва:

- Установяване на повишаване на съдържанието на основните невронални и миелинови GM1 ганглиозиди в серума на болни с МС през първите пристъпи на заболяването и най-ранните фази на болестта.

- Демонстриране на значението на нормалните стойности на серумните GM1 и GD1a ганглиозиди при много възрастни (90-95 годишни) хора, психически и физически здрави. Подобно изследване е проведено и при много възрастни плъхове.

- При изследване на титри на антиганглиозидните антитела в серума от болни с вторично прогресираща форма на МС е установено, че невродегенеративните изменения са по-силно изразени в сравнение с процеса на демиелинизация.

- При изследване на здрави лица на възраст от 72 до 91 години са установени повишени титри на IgG антитела към GD1a и GM1, което свидетелства за начална невронална дегенерация и демиелинизация.

- Проследен е титърът на серумните IgM анти-GM1 и анти-GD1a антитела при жени с клинично доказана ремитентно рецидивираща МС преди, по време на бремеността и 3, 7 и 18 месеца след раждането. Непроменените стойности на титрите са в подкрепа на концепцията за възможно благоприятен ефект на бремеността върху развитието на болестта.

- Проследени са титрите на антиганглиозидните антитела в серума от болни с ремитентно рецидивираща форма на МС по време на лечение с Глатирамер ацетат, Интерферон, Лаквинимод и е направен анализ на хода и ефекта на лечението.

- Установено е, че остра и хронична литиева интоксикация ускорява невродегенеративните изменения, които нормално се наблюдават при стареенето на мозъка.

- При изследване на биохимичните особености на невраминидаза, изолирана от представители на щамове *Vibrio cholerae* и *Aeromonas* spp. Strain A40/20 е установена биохимична (ензимна) активност, състояща се в отделяне на сиалови остатъци от различни комплекси съединения (ганглиозиди, гликопротеини, олигозахариди и др.).

Значими са и приносите на кандидата, които имат приложно значение:

- Установени са биомаркери (GD1a ганглиозиди), които могат да бъдат анализирани в серума на болните и указват невронално (на невроналния перикарион и аксона) разрушаване в ЦНС при МС.

- Участие в многогодишни изследвания на болни с МС, които са на дългосрочно скъпоструващо лечение с интерферон. Изследвани са антитела срещу интерферон, което дава възможност рано да се определи доколко приложеното лечение е подходящо за дадения пациент и ако не е, лечението да се насочи в друга посока.

Тези изследвания гл. ас. Вера Иванова Кольовска провежда в сътрудничество, както с голям колектив от доказани учени от БАН, така и с известни лекари невролози от НБАЛНП "Св. Наум", Клиниката по Неврология към Първа МБАЛ – София, няколко клинични лаборатории в София и с Лабораторията по функционална морфология и физиология на неврона в Института по физиология „Ив. П. Павлов“ към Руската академия на науките в Санкт Петербург.

В своите изследвания В. Кольовска е използвала редица съвременни методи и ги е комбинирала успешно с класически изследователски методи, което е довело до получаването на оригинални резултати, не малко от които с изход в диагностичната и лечебна практика.

В. Кольовска участва в изследванията на 5 научноизследователски проекта: 1 проект, финансиран от бюджетната субсидия на БАН; 3 научни проекта по ЕБР с институти от Русия и Латвия; 1 проект, финансиран от ФНИ

Освен научно-изследователската си работа В. Кольовска има и преподавателска дейност като „експерт обучение и квалификация“ в интердисциплинарно обучение по модули: “Експерименталното моделиране – съвременен ефективен подход в биомедицинските изследвания” и “Изграждане и развитие на млади, висококвалифицирани изследователи и преподаватели за иновативни интердисциплинарни изследвания от полза за биомедицината”.

Заключение

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „Доцент” в настоящия конкурс гл. асистент Вера Кольовска е изграден изследовател и владее значителен брой разнообразни конвенционални и модерни научноизследователски подходи и техники.

Въз основа на всички комплексни положителни показатели, посочени и описани в съответните раздели на рецензията, заявявам, че гл. асистент Вера Кольовска **отговаря напълно** на задължителните и специфични условия и наукометрични критерии за академичната длъжност „ДОЦЕНТ”.

Това ми дава достатъчно основание да гласувам положително и да препоръчам на почитаемото Научно жури,, назначено във връзка с обявения конкурс, да **приеме предложението ми гл. асистент Вера Кольовска, да бъде избрана за доцент по научната специалност “Морфология”**.

София, 11.04.2019 г.

Рецензент:

Проф. Евгени Кирацов

* заличен подпис - лични данни – чл. 2, ал. 1 ЗЗЛД (Закон за защита на личните данни).